

Muistio

31.8.2021

VN/4507/2021
VN/4507/2021-MMM-141

MUISTIO – Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma (MISU) -työryhmän kokous 31.8.2021

Aika: 31.8.2021 klo 9.00-11.22

Paikka: Etäyhteyksin

Läsnä: Jaana Kaipainen (pj), MMM
Satu Rantala, MMM
Kristiina Regina, Luke
Tatu Tornainen, MMM
Tuomo Kalliokoski, YM
Anna Salminen, MMM (poistui klo 10.57)
Juuli Hilska, MMM (poistui klo 9.10)
Bettina Lemström, TEM
Jyri Inha, VM (poistui klo 11.03)
Riikka Knaapi, MMM
Jaakko Nippala, MMM (paikalla klo 9.03-9.55 ja 10.40-11.23)
Marja-Liisa Tapio-Biström, MMM
Päivi Kari, MMM (paikalla klo 9.15-10.19 ja 11.10-11.23)
Birgitta Vainio-Mattila, MMM (liittyi klo 9.30)
Lotta Heikkonen, MMM (paikalla klo 10.15-11.00)
Joel Järvinen (siht.), MMM
Tia-Maria Virtanen (siht.), MMM
Ansa Palojärvi (siht.), Luke
Jussi Airaksinen, Gaia
Pentti Linnamaa, Gaia
Anna Laine, Gaia
Jani Laturi, PTT

1. Avaus ja edellisen kokouksen muistio

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 9.01 ja asialista hyväksyttiin työjärjestykseksi. Työryhmä hyväksyi edellisen kokouksen muistion.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Maa- ja metsätalousministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 30
00023 Valtioneuvosto

Hallituskatu 3 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.mmm@gov.fi

2. MISU -toimenpiteet, alustavat ehdotukset

Kaipainen esitteli MISU luonnoksen alustavista toimenpiteistä (1. luonnos 26.8.2021). Järjestettävistä alueellisista keskustelutilaisuuksista toivotaan näkökulmia sekä myös uusia avauksia toimenpiteisiin.

Maatalouden HIISI-toimenpiteet

- pellonraivauksen rajoittaminen: raivausmaksu tai kompensatiovelvoite, peltorakenteen kehittämissohjelman mukaiset toimet
- käytöstä poistuneet/poistuvat turvepellot sekä heikkotuottoiset, paksaturpeiset, tuotannon kannalta merkityksettömät turvepellot: metsitystuen jatkuminen/kehittäminen, vettäminen, peltopankki
- kosteikkoviljely/turvepeltojen viljely märkänä
- monivuotisten kasvien viljely turvemailla

Metsätalouden HIISI-toimenpiteet

- Jatkuvapeitteinen metsänkäsittely rehevissä suometsissä
- kunnostusojitusten vähentäminen
- jalostetun taimimateriaalin käyttö
- Taimikonhoidon tehostaminen
- Turvemaiden tuhkalannoitus
- Kangasmaiden typpilannoitus

Muut maankäytön HIISI-toimenpiteet

- Metsänraivausmaksu rakennetulle maalle (muut kuin maatalousmaa)
- Muut keinot joilla ehkäistään metsäkatoa (kaavoituksen eri keinot, viherrakenteen säilyttäminen)
- Suonpohjien (kosteikkojen) jatkokäyttö
- Suonpohjien metsitys (metsitystuen jatko/kehittäminen)
- Lyhytkiertoviljely (esim. hieskoivu) suonpohjilla; HIISI:ssä energiasektorilta tuleva toimi / tehokkuus ja toteuttamiskelpoisuus? olisiko kannattava ilman tukea?
- Ehkäistään suonpohjien siirtymistä maatalouskäyttöön

Muita mahdollisia toimenpiteitä

- Lahopuun hiilivaraston lisääminen talousmetsissä
- Jatkuvapeitteinen metsänkasvatus muissa kuin rehevissä suometsissä

- Rehevillä ja karuilla turvemaidella ei kunnostusohjelmia; METKA, kokonaisvaikutus?
- Metsätuho-riskien hallinta, esim. hirvi- ja sorkkaeläin tuhojen torjunta (puulajivalintoihin vaikuttava, kuusettumisen riskit)
- Kiertoajan pidentäminen ”kohdennetusti”; hiilivuotoriski, puumarkkinavaikutukset
- Pitkäikäiset puutuotteet
- Kangasmaiden maaperän hiilivaraston säilyttäminen vähentämällä metsähakkeen korjuuta; vaikeuttaa energiasektorin tavoitteiden saavuttamista
- Peltometsäviljely ?
- Maatalousmaan maaperän hiilivaraston kasvattaminen ”lisäaineilla”: kuitu, biohiili, xx?; Ovatko kustannustehokkaita ja/tai hyvä keino käyttää sivuvirtoja?
- Suonpohjien vettäminen kosteikoiksi (monimuotoisuus, riista etc. käyttöön)
- Kannustin suonpohjien vettämiseen (kuten paksuturpeisille suonpohjille)

CAP27 toimenpiteet jätettiin tässä esityksessä tarkastelun ulkopuolelle, sillä niitä käsitellään osana kansallisen CAP –suunnitelman laatimista. CAP tuo osittain rajoitteita pellonraivauksen rajoittamiseen.

Työryhmässä keskusteltiin turvepeltojen metsittämisen ja vettämisen välisistä eroista. Turpeen säilyttäminen maaperässä on tärkeää ja metsittämällä turvepeltoja turve hajoaa, mikä johtaa pienempään päästövähennykseen. Viljelijälle metsittäminen on helpompi vaihtoehto kuin vettäminen. Kosteikkoviljely ja turvepeltojen viljely märkänä eivät ole vielä valmiita toimenpiteitä ja niistä tarvittaisiin lisää tutkimusta sekä kehittämishankkeita. Työryhmä keskusteli kosteikkoviljelystä ja arvioitiin, että haasteet kohdistuvat erityisesti markkinoiden toimimiseen sekä mahdollisesti uusiin kasvilajeihin.

Todettiin, että MISUn toimenpiteiden päästövähennyspotentiaalia ja realistisia pinta-aloja työstetään Luken kanssa ja PTT tuottaa kustannusarvioita toimenpiteille.

Pohdittiin myös ”monivuotisten kasvien viljelyä turvemaidella” -toimenpidettä ja sen suhdetta CAPIin. Todettiin, että CAPin rinnalle on mahdoton rakentaa rinnakkaisjärjestelmää syntyvien päällekkäismaksujen vuoksi. Tuotiin myös esille, että tulevat EU RED säännöt koskien biomassan tuotantoa turvemaidella, sekä HIISI-WAM -skenaariossa alennettu TWh määrä luovat haasteita biokaasutuotannolle. Arvion mukaan biokaasun käyttövaihtoehdot ovat rajautumassa vain raskaaseen liikenteeseen ja sen käyttö poistuu henkilöautojen piiristä.

Metsäpuolen toimenpiteistä pohdittiin jatkuvapenteisen metsänkäsittelyn mahdollista ohjauskeinoa. Pitäisikö ohjauskeinona käyttää informaatio-ohjausta vai luoda muu ohjauskeino. Lisäksi pohdittiin pitäisikö hehtaaritavoitteiden yhteydessä pystyä kertomaan miten määrällisiin tavoitteisiin pitää päästä. Todettiin, että kysytään asiantuntija-arvioita siitä, millainen kokonaisvaikutus kunnostusohjelmien vähenemisellä on ja voiko sillä olla kokonaisvaikutukset ilmastolle olla negatiivisia.

Todettiin, että jalostetun taimimateriaalin käytöllä voidaan saada merkittäviä vaikutuksia puuston kasvuun, mutta vaikutuksen laskenta on haastavaa. Metsän käsittely ja esimerkiksi kuusettuminen pitkällä aikavälillä vaikuttavat, mutta näitä ei ole otettu arvioissa huomioon. Tätä analyysia on syytä tarkentaa.

Turvemaiden tuhkalannoituksen rajat tulee jossain kohtaan vastaan. Kangasmaiden typpilannoitukseen ohjaava ohjauskeinona voisi toimia hanke, joka kokoaa tietoa lannoituksen vesistövaikutuksista ja elinkaari-päästöistä.

MISU:n tavoitteena on vähintään 3 MT CO₂-evk. päästövähennyksestä vastaava vaikutus, mutta pyritään löytämään toimenpiteitä, joilla päästäisiin yli 3MT päästövähennyksiin.

Työryhmässä keskusteltiin, että peltometsäviljely voisi olla vaihtoehto, jos halutaan säilyttää avoimempi maisena. Turvemaidilla peltometsäviljely voi kiihdyttää turpeen hajoamista ja kivennäismailla se voi lisätä hiilivarastoa. Peltoviljelyn sovellutusta Suomen oloihin tulisi pohtia.

Toimenpidelistauksessa on toimia, jotka voivat olla ristikkäisiä suhteessa toisiinsa, esim. toimet metsätuhojen välttämiseksi voivat vaikuttaa hiilivarastojen pienentymiseen. Todettiin, että toimenpiteet, jotka ylläpitävät ja kasvattavat hiilivarastoja tulisi saada käyntiin. Lisäksi keskusteltiin turvepeltojen tiekartasta tukemaan oikeudenmukaista siirtymää.

3. Viestintä ja vuorovaikutus

Kaipainen esitteli vuorovaikutustilaisuuksia koskevan suunnitelman. Osana Maaseutuparlamenttia järjestetään syyskuun lopussa kaksi keskustelutilaisuutta, joiden kohderyhmänä ovat erityisesti nuoret sekä peltojen ilmastotoimia koskeva tilaisuus. Sen lisäksi järjestetään neljä alueellista keskustelutilaisuutta, joiden teemoina on metsät, turvemaat, Pohjois-Suomi ja pellot. Näissä tilaisuuksissa esitellään luonnoksia alustavista toimenpiteistä ja keskustellaan, mitä ajatuksia ja kysymyksiä ne herättävät. Tarkoituksena on saada tilaisuuksiin laajasti osallistujia, jotta saataisiin mahdollisimman monipuolisesti erilaisia näkemyksiä keskusteluun.

Seurantaryhmälle järjestetään työpaja mahdollisesti loka-marraskuussa, jossa hyödynnettäisiin ryhmäpäätösmenettelyä. Tilaisuus järjestettäisiin osana kokousta tai erillisenä tilaisuutena. Kaikille avoin webinaari ja saamelaiskeskustelu järjestettäisiin marraskuussa. Alustavan suunnitelman mukaan järjestettäisiin myös muita sidosryhmätilaisuuksia kuntasektorille, ilmastopaneelille ja Nuorten metsäneuvoston verkostolle. Näiden lisäksi kansalaisille suunnattua viestintäkampanjaa suunnitellaan viestinnän kanssa.

MISU lähetetään lausunnoille joulukuussa ja tammikuussa viestitään MISU:n julkaisemisesta.

4. SOVA-hanke

Anne Laine esitteli tilannekatsauksen MISU:n SOVA-hankkeesta, joka toteutetaan yhteistyössä Gaia Consultingin PTT:n kanssa. SOVA:n arviointisuunnitelma lähetettiin kommenttikierrokselle elokuun ajaksi ja tähän mennessä oli tullut kaksi kommenttia, jotka huomioidaan arviointisuunnitelman viimeistelyssä. Gaia on aloittanut kirjoittamaan MISU:n ympäristöselostusta. SOVA:ssa arvioidaan WEM-, WAM- ja HYPERHIILI-toimenpideskenaarioita. WEM-toimet jatkuvat myös WAM-skenaariossa, mutta tehostettuina. HYPERHIILI-skenaariion toimenpiteet ovat WEM- ja WAM-skenaarioihin nähden lisätoimenpiteitä, jotka kohdistuvat WAM-skenaariossa käytössä olevilla alueilla tehtävien toimenpiteiden tehostamiseen.

Työryhmässä todettiin, että WAM-toimenpiteitä (Maatalous-HIISI, Metsätalous-HIISI ja Maankäytönmuutokset-HIISI) muokataan niin, että peltorakenteen kehittäminen metsäkadon ehkäisemiseksi -toimenpide siirretään Maankäytönmuutokset-HIISI:stä Maatalous-HIISI:in ja Metsätalous-HIISI sekä Maankäytönmuutokset-HIISI yhdistetään ja luodaan tälle uusi nimi. Gaia haastattelee Luken ja SYKE:n asiantuntijoita HYPERHIILI-toimenpiteiden sisällöstä.

Sovittiin, että SOVA-hankkeen tekijöille välitetään tarvittavat tiedot ja materiaalit HIISI-hanketta koskien, ja SOVA:ssa tarkasteltavat toimenpiteet lukitaan syyskuun aikana.

Laturi esitteli maankäyttösektorin ilmastotoimien kustannustehokkuusanalyysia, jossa käytetään HIISI-hankkeen WAM-skenaariota. Esitys kustannustehokkuuden laskennasta nosti työryhmässä esiin useita kysymyksiä laskemiseen ja sen perusteisiin liittyen. Päätettiin, että tätä hanketta tehdään tiiviissä yhteistyössä MMM:n asiantuntijoiden sekä Luken tutkijoiden kanssa, jotta voidaan tukea ja keskustella toimenpiteistä ja niiden laskelmista tarkemmin.

5. Muut mahdolliset asiat

a) tilannekatsaukset: HIISI, IE-strategia, Kaisu, LULUCF-asetus

- a. LULUCF-asetus käsitellään seuraavassa kokouksessa.

- b. HIISI:n aikataulusta Lemström kertoi, että raportit valmistuvat syyskuussa.
- c. KAISU ja ilmasto- ja energiastrategia

Lemström kertoi, että ilmasto- ja energiastrategiaa kootaan parhaillaan. HIISI raporttien valmistuttua päästään kirjoittamaan energiajärjestelmien kehityksestä koko strategian osalta. Lokakuussa strategia on tarkoitus lähettää kommentointikierrokselle ja marraskuussa eduskuntaan.

Vainio-Mattila kertoi, että KAISU:n kanssa mennään hyvin samalla aikataululla kuin ilmasto- ja energiastrategian kanssa.

b) Seuraava kokous

Työryhmän seuraava kokous on tiistaina 12.10 klo 9-12.

c) Muut mahdolliset asiat

Ei noussut esille muita asioita.

6. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.22.